

מערך הקליניקות  
Clinical Legal  
Education Program

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות

*Disability Rights Clinic*

Supporters: Mr. Moshe Podhorzer, Rashi Foundation

תורמים: מר משה פודהורצר, קרן רש"י

## זכויות רווחה בהתאם לתע"ס

חלק מדו"ח בנושא:

תעסוקה, רווחה ומיסוי של אנשים עם מוגבלויות בישראל

דצמבר 2011

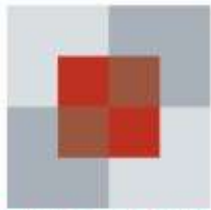
פרופ' צילי דגן  
עו"ד רוני רוטלר  
עו"ד ליאור משאלי  
הפקולטה למשפטים  
אוניברסיטת בר אילן  
עוזר מחקר: עמרי קוזי

פרופ' אריק רימרמן  
ביה"ס לעבודה סוציאלית  
אוניברסיטת חיפה  
ד"ר מיכל סופר  
המחלקה לעבודה סוציאלית  
אוניברסיטת בן גוריון  
עוזרת מחקר: דנה דוד

המחקר נערך במימונו של המוסד לביטוח לאומי

### תוכן העניינים

4	משרד הרווחה – זכויות בהתאם לתקנון העבודה הסוציאלית (התע"ס).....
4	א. זכויות והטבות לאנשים עם מוגבלויות גופניות וחושיות המוענקות על ידי האגף לשירותי רווחה ושיקום במשרד הרווחה .....
4	כללי.....
4	שרותי אבחון ושיקום תעסוקתיים במרכזי שיקום .....
4	מתן טיפול במרכזי יום .....
5	השתתפות בתכנית "קהילה תומכת חיים עצמאיים לנכים" .....
6	זכאות לסיוע במימון חוגים ושעות פנאי .....
6	זכאות לנופשון .....
6	ילדים ונוער .....
6	מסגרות שיקומיות משלימות לילדים ולנוער עם נכות בגילאי 3-21 .....
7	נופשון לילדים ולנוער .....
7	זכאות לסיוע במימון חוגים ושעות פנאי .....
8	זקנים .....
8	הפניה לשהות במרכזי יום לזקן .....
8	לקויות שמיעה .....
8	זכאות למתן שירותי תמיכה לתקשורת עבור אנשים עם לקות שמיעה .....
8	סיוע לאדם עם לקות שמיעה במימון הוצאות שוטפות הנובעות מהלקות .....
9	עיוורון .....
9	מתן דמי ליווי לניידות .....
9	סיוע ברכישת מכשירי עזר לעיוור .....
9	כלבי נחייה לעיוורים .....
10	מתן סיוע לתלמידים עיוורים וכבדי ראייה במוסדות על תיכונניים: .....
10	שירותי הדרכה שיקומית לעיוורים וללקויי ראייה.....
11	<b>שירותים לילדים עיוורים וילדים כבדי-ראייה:</b> .....
11	ציוד בסיסי למשפחה "ברוכת ילדים" של עיוור .....
11	נופש לעיוורים.....
11	שרותי שיקום ייחודיים לזקנים עיוורים במעונות.....
12	שירותי תחנות מידע לעיוורים ולקויי ראייה חדשים .....
12	מסגרות לפעילות שעות פנאי לעיוורים ולקויי ראייה .....
12	ב. זכויות והטבות המוענקות על ידי האגף לטיפול באדם המפגר במשרד הרווחה .....
12	מרכז יום טיפולי/אימוני/סיעודי .....
12	מע"ש - מפעל עבודה שיקומי .....
13	נופשונים .....
14	מועדונים חברתיים .....
14	מרכז תמיכה וטיפול לאדם עם פיגור שכלי ולמשפחתו בקהילה.....



מערך הקליניקות  
Clinical Legal  
Education Program

הקליניקה לזכויות אנשים עם מוגבלויות

*Disability Rights Clinic*

Supporters: Mr. Moshe Podhorzer, Rashi Foundation

תורמים: מר משה פודהורצר, קרן רש"י

14	.....	תכנית "סביבה תומכת":
15	.....	שירותים תומכים
15	.....	קייטנות קיץ
		ג. זכויות והטבות המוענקות על ידי השירות לטיפול באוכלוסיה עם אוטיזם ו-PDD במשרד
16	.....	הרווחה (בתוך האגף לנוער, צעירים ושירותי תקון)
16	.....	תפקידי השירות:
16	.....	מסגרות טיפול חוץ ביתיות
16	.....	טיפול בקהילה
16	.....	שירותים משלימים
16	.....	שירותי תעסוקה

## משרד הרווחה – זכויות בהתאם לתקנון העבודה הסוציאלית (התע"ס)

תקנון העבודה הסוציאלית (התע"ס) מופעל מכוח תקנות שירותי הסעד (תפקיד המנהל וועדת הסעד) תשכ"ד - 1963<sup>1</sup> וכן מכוח תקנות שירותי הסעד (טיפול בנזקקים) התשמ"ו - 1986.

### א. זכויות והטבות לאנשים עם מוגבלויות גופניות וחושיות המוענקות על ידי האגף לשירותי רווחה ושיקום במשרד הרווחה

#### כללי

שרותי אבחון ושיקום תעסוקתיים במרכזי שיקום<sup>2</sup>: ובכלל זה - אבחון כישורים מיומנויות ונטיות; פיתוח והקניית הרגלי עבודה, מיומנויות תעסוקתיות ובין-אישיות; השלמת השכלה יסודית ותיכונת; הכשרה מקצועית או הכוונה לתחום תעסוקתי שיאפשרו שילוב של האדם בשוק העבודה הפתוח; סיוע בהשגת מקום עבודה בשוק הפתוח באמצעות שרותי השמה ומעקב; הפניה לפתרונות שיקומים אלטרנטיביים כגון לימודים על תיכונים, קורסים להכשרה מקצועית, תעסוקה מוגנת, תעסוקה נתמכת ומרכזי יום.

הזכות ניתנת לאנשים בגילאי 16-21 שאינם זכאים לשירותי מערכת החינוך המיוחד ואינם שוהים במסגרת חינוכית מוכרת, וכן לאנשים בגיל 21-55 עם נכות גופנית, חושית, נפשית, התנהגותית או התפתחותית, שהם "בעלי פוטנציאל לשילוב בשוק העבודה הפתוח או המוגן וצורך באבחון, הכוון, הכנה והכשרה תעסוקתית במרכזי שיקום". כן זכאים אנשים המופנים אל היחידה באמצעות הועדות הרפואיות של שירות התעסוקה.

ההפניה למרכזי השיקום היא לתקופה מקסימלית של שנה, בתיאום עם הגורמים הקהילתיים המממנים. הארכת התקופה תהיה רק באישור המפקח המחוזי של השירות לשיקום ובתיאום עם המחלקה לשירותים חברתיים<sup>3</sup>.

**מתן טיפול במרכזי יום<sup>4</sup>**: מדובר במסגרת יומית בקהילה שבמסגרתה ניתנים שירותים כגון הסעות, ארוחות, טיפול אישי (עזרה בניידות, בהאכלה, בהלבשה וכו'), טיפול פרה-רפואי, פעילות חברתית תרבותית ותעסוקתית, וכן שירות סוציאלי.

<sup>1</sup> בהתאם לתקנה 4 (א1): "מתן טיפול סוציאלי לנזקקים והגשת סעד על פי דין ובהתאם להוראות נוהל והנחיות המנהל הכללי של משרד הרווחה". לרשימת התע"ס המלאה אנא ראו נספח א' לפרק 2 לדו"ח זה.

<sup>2</sup> הוראה 12 לפרק 5 בתע"ס: <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/9D334AA9-CCB6-4111-BB52-180211E5A7B1/0/512.pdf>. (באופן ספציפי לעיוררים ולאנשים עם לקויות ראייה – תקנה 6.10 לתע"ס). יוער כי הזכאות לשירותי שיקום במסגרת שירותי הסעד נקבעת בהתאם לתקנה 5.2 (1965) לתע"ס, לפיה מי שנקבע על ידי לשכת הסעד כנזקק בהתאם לתקנות שירותי הסעד (מבחני נזקקות) תשכ"ב-1963 ונקבע על ידי שירות התעסוקה כבלתי ניתן להשמה בין באזור ובין בכלל, זכאי לקבל שירותי שיקום. עוד נקבע כי לשכת הסעד רשאית להמליץ על מתן שירותי שיקום לנזקקים אף אם לא נקבעו כבלתי ניתנים להשמה, אם תוכנית השיקום דרושה בגלל נסיבות משפחתיות, חברתיות, כלכליות או אחרות. מתן השירותים טעון אישור של ועדת השיקום המחוזית. חישוב הזכאות הינו על פי הכנסות ההורים בהתאם להוראות 1.22 ו-1.23 בתע"ס.

<sup>3</sup> על אף בירורים שנערכו, לא קיבלנו מידע ממשרד הרווחה בנוגע לאפקטיביות של מרכזים אלה.

מרכזי היום מיועדים לבוגרים בני 18 עד 55, בעלי נכויות גופניות קשות, החיים בקהילה ועומדים לפחות באחת הקטגוריות שלהלן: בלא מסגרת שיקומית או לאחר ניסיונות קודמים בשילוב במסגרת של שיקום תעסוקתי; תפקוד חסר ברוב תחומי החיים; תלות גבוהה בזולת, בעיקר בבני משפחה.<sup>5</sup>

ההשתתפות העצמית תהייה בגובה 10% מסך כל ההכנסות לחודש של היחידה המשפחתית (למעט קצבת ילדים) ולא יותר מ-3.3 נקודות זיכוי (כ-690 ₪). דמי ההשתתפות יועברו לרשות המקומית.

**השתתפות בתכנית "קהילה תומכת חיים עצמאיים לנכים"**<sup>6</sup>: התכנית מספקת לכל המשפחה הגרעינית של אדם עם מוגבלות סל שירותים בסיסי הכולל חיבור למוקד שירותי מצוקה הכולל לחץ נייח ונייד המאפשר קריאה לעזרה 24 שעות ביממה; שירותי חירום רפואיים כגון ביקורי בית של רופא תורן 24 שעות ביממה, שירותי אמבולנס ושירותי הרמה מנפילות 24 שעות ביממה; גיבוי לצרכים ייחודיים - גיבוי לשירותי טיפול אישי, שירותי חילוץ ותיקון כסאות גלגלים, שירותי הובלה ותיקון של אביזרי העזר לנכים עם כסא גלגלים; פעילות חברתית או מועדונית מובנית לפחות אחת לשבועיים כגון: יציאה לאירועי תרבות וספורט, הרצאות, שלושה טיולים בני יום בשנה וכן נופש בן שלושה ימים לכל הפחות, אחת לשנתיים.<sup>7</sup>

הזכאים לתוכנית הינם אנשים עם מוגבלות פיזית, חושית, או ליקוי נוירו-פסיכולוגי, בעלי לפחות 40 אחוזי נכות מן המוסד לביטוח לאומי, מגיל 18 ועד זקנה, וכוללת השתתפות עצמית.<sup>8</sup>

בהתאם לדו"ח שפורסם על ידי המוסד לביטוח לאומי,<sup>9</sup> אוכלוסיית היעד שונה מעט, ומונה נכים מבוגרים (בני 65-21) בעלי סוגים שונים של מוגבלות (פיזית, חושית, נפשית, קוגניטיבית) החיים בדירותיהם בקהילה; מוגבלים בתפקוד כתוצאה ממחלה כרונית או כתוצאה ממורכבות של תחלואה ונכות; נכים בסיכון כגון: החיים לבד או עם הורים זקנים, עולים חדשים, לא מוכרים לרשויות הרווחה, נכים במצב מעבר, נכים שמצבם התפקודי מחמיר ונכים החיים בפחד וחרדה או בדידות.

הפעלת התוכנית אמורה להיעשות על ידי הרשות המקומית. לפי הדו"ח שצויין לעיל, מודל "קהילה תומכת חיים עצמאיים לנכים" החל לפעול בשנת 2002 ובסוף 2009 נמצאו 20 קהילות בערים גדולות ובפריפריה שבהן חברים 1,500 נכים. בדו"ח נאמר כי הכוונה העתידית היא ליישם

<sup>4</sup> הוראה 23 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/61CE4A18-08B4-4A08-8CFA-C3D1B660E374/0/523.pdf>

<sup>5</sup> על אף בירורים שנערכו, לא קיבלנו מידע ממשד הרווחה בנוגע לאפקטיביות של תוכנית זו.

<sup>6</sup> הוראה 24 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/723804A8-C40E-4ADC-8477-5D17161E9F28/11158/524.pdf>

<sup>7</sup> על אף בירורים שנערכו, לא קיבלנו מידע ממשד הרווחה בנוגע לאפקטיביות של מרכזים אלה.

<sup>8</sup> על פי טבלת ההשתתפות שבנספח ד' להוראה, כאשר ההכנסה הממוצעת לנפש הינה עד 10 נ"ז (2,090 ₪) ההשתתפות החודשית הינה 40 ₪; כאשר ההכנסה הממוצעת לנפש הינה עד 15 נ"ז (3,135 ₪) ההשתתפות החודשית הינה 60 ₪; כאשר ההכנסה הממוצעת לנפש הינה עד 20 נ"ז (עד 4,180 ₪) ההשתתפות החודשית הינה 80 ₪; כאשר ההכנסה הממוצעת לנפש הינה מ-20 נ"ז ומעלה (מ-4,180 ₪ ומעלה) השתתפות החודשית הינה 110 ₪.

<sup>9</sup> על ידי ארגון הגיוינט והמוסד לביטוח לאומי, פורסם במרץ 2010.

את המודל במסגרת תוכנית כלל ארצית באמצעות משרד הרווחה ובשיתוף משרד הבריאות והרשויות המקומיות.

מממצאי מחקרי הערכה, אשר מלווים את התוכנית משלב הקמתה, תחילה על ידי מאיירס-גוינט-מכון ברוקדייל בשנים שבין 2004-2005, ולאחר מכן, בשנים 2006-2007 בידי ד"ר אבי גריפל ועינת שטיין, מעידים כי שביעות הרצון של החברים מהתוכנית בעשר הקהילות הראשונות, הינה גבוהה מאוד ועומדת על 85%. נמצא כי עיקר התרומה של המרכזים היא בחיזוק תחושת הביטחון, בקבלת עזרה ברמת היום יום ובהזדמנות לקשרי חברתיים ולפעילות חברתית<sup>10</sup>.

**זכאות לסיוע במימון חוגים ושעות פנאי**<sup>11</sup>: מדובר בסיוע במימון תוכניות הקשורות להעשרה, בילוי שעות הפנאי, טיפוח כישרונות אישיים, ספורט שיקומי וטיפול באומנויות. הזכאים הינם אנשים עם נכות גופנית, חושית, או נכות התפתחותית (להוציא פיגור, מחלות נפש ואוטזים) בגילאי 21-65 גברים 21-60 לנשים, המתגוררים בקהילה, ואינם זכאים לשירותים אלו ע"פ חוק או הוראה אחרת. מפקח השירות לשיקום רשאי לאשר השתתפות במימון פעילות אחת לתקופה של עד שנה. גובה הסיוע לא יעלה על 2 נקודות זיכוי לחודש.

**זכאות לנופשון**<sup>12</sup>: שירותי הנופשון כוללים אספקת שירותים בסיסיים (אוכל, שתייה, חימום, קירור וכו'), וכן פעילויות בילוי והפעלה. במסגרת הנופשון יכול אדם לשהות עד 15 יום בשנה וכן ב"קליטת חירום" עד 45 יום בשנה. הזכאים הם אנשים עם נכות גופנית, חושית, או נכות התפתחותית (להוציא פיגור, מחלות נפש ואוטזים); בגילאי 21-65 גברים 21-60 לנשים; המתגוררים בקהילה ואינם זכאים לשירותים אלו ע"פ חוק או הוראה אחרת.

השתתפות עצמית: נכה ישלם 50% מגובה קצבת הנכות בחישוב יומי על שהותו בנופשון. מי שאינו מקבל קצבת נכות, התחשיב יעשה כפי שיעשה למי שמקבל קצבת נכות בשיעור הנמוך ביותר. בנוסף לכך, רשאי הנופשון לקבל אדם עם נכות גם ליותר מ-15 יום שלא במסגרת חירום. במקרה כזה ישלם האדם את מלוא העלות.

## ילדים ונוער

**מסגרות שיקומיות משלימות לילדים ולנוער עם נכות בגילאי 21-3**<sup>13</sup>: מיועד לילדים ונוער עם נכות התפתחותית, גופנית או חושית, לצורך שיפור התפקוד בתחומים הבאים: מוטוריקה עדינה וגסה, שפה, הרגלי חיים בסיסיים כגון אכילה, רחצה, סדר וניקיון, חיברות ושעות הפנאי, ודפוסים

<sup>10</sup> הנתונים הם מתוך דו"ח של הגוינט שפורסם ב-2008

<http://www2.jdc.org.il/files/disability/publications/Supportive-Communities-manual.pdf>

<sup>11</sup> ס' 4.2 להוראה 17 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/ronlyres/CF8D3D23-D523-48AF-A4C7-A639886653AA/0/517.pdf>

<sup>12</sup> ס' 4.4 להוראה 17 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/ronlyres/CF8D3D23-D523-48AF-A4C7-A639886653AA/0/517.pdf>

<sup>13</sup> הוראה 14 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/ronlyres/5FD90FAB-24AE-40AB-B454-29C81A3C6D57/0/514.pdf>

התנהגות נורמטיביים. מימון: הורים לילדים עד גיל 18 צריכים להשתתף במימון<sup>14</sup>; בגיר המקבל קבצת נכות כללית ישתתף במימון בשיעור 10% מגובה קצבת הנכות<sup>15</sup>.

**נופשו לילדים ולנוער<sup>16</sup>**: ילדים ונוער בגילאי 0-21 עם נכות גופנית, חושית או התפתחותית (פרט לפיגור, מחלות נפש ואוטיזם) זכאים לנופשו. הנופשו הוא מסגרת בה שווה האדם עם המוגבלות ללא משפחתו, באופן שאמור לאפשר להורים, בני זוג או אפוטרופוסים נכות לצאת לחופשה ללא אותו בן משפחה. הילד/ה, הנער/ה יכלים לשהות עד ל-15 יום בשנה במסגרת הנופשו או עד 30 יום ב"קליטת חרום". שירותי הנופשו כוללים אספקת שירותים בסיסים (אוכל, שתייה, מיזוג ועוד).

השתתפות הורים: כאשר החניך גר בבית הוריו - השתתפות תהא בגובה של 50% מקצבת הנכות בחישוב ימי שהותו בנופשו, כלומר יש לחלק את 50% מגובה הקצבה ל-30 יום כדי להגיע לחישוב יומי. כמו כן, יש להדגיש כי ניתן לשהות בנופשו מעבר ל-15 יום, אולם במקרה זה ישלמו ההורים או משפחות האומנה את מלוא העלות.

לפי דו"ח של הכנסת, משתמשים בשירות כ-250 ילדים ומתבגרים מידי שנה. כמו כן, מציין הדו"ח כי הגורמים לחוסר השימוש בשירות הם היעדר מודעות של המשפחות לאפשרות ומחסור בתקציבים<sup>17</sup>.

**זכאות לסיוע במימון חוגים ושעות פנאי לילדים ונוער<sup>18</sup>**: ילדים ונוער בגילאי 0-21 עם נכות גופנית, חושית או התפתחותית (פרט לפיגור, מחלות נפש ואוטיזם) זכאים לסיוע במימון תוכניות הקשרות להעשרה, בילוי שעות הפנאי, טיפוח כישרונות אישיים, ספורט שיקומי וטיפול באומנויות. הזכאות לתוכנית תקבע ע"י גורם מקצועי מוסמך ובאישור העו"ס המטפל במחלקה לשירותים חברתיים. בתוכנית זו לא תגבה השתתפות עצמית.

<sup>14</sup> חישוב הזכאות נערך לפי הכנסת ההורים בהתאם להוראות 1.22 ו-1.23 לתע"ס, לפי הדרגה המפורטת בנספח ב' להוראה 5.6 בתע"ס לגיל חינוך חובה. משפחה עם שני ילדים או יותר השוהים במסגרות מוכרות זכאית להנחה בשיעור של 25% מדמי ההשתתפות בעד כל ילד, אך לא פחות מהסכום הנמוך בטבלה (שהינו 105 ₪ כאשר מדובר בילדים עם פיגור וילדים עם נכות מעל גיל 3, ו-376 ₪ כאשר מדובר בילדים מתחת לגיל 3). משפחה חד הורית זכאית להנחה בשיעור של 50% לכל ילד, אך לא פחות מהסכומים המפורטים לעיל. ההשתתפות נגבית על ידי הרשות המקומית.

<sup>15</sup> על אף בירורים שנערכו, לא קיבלנו מידע ממשרד הרווחה בנוגע לאפקטיביות של מסגרות אלה.

<sup>16</sup> הוראה 16 לפרק 5 לתע"ס-

[http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/Regulations/SocialRegulations/Documents/%D7%A4%D7%A8%D7%A7%D7%205-%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C%D7%91%D7%A0%D7%9B%D7%99%D7%9D/5\\_16.pdf](http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/Regulations/SocialRegulations/Documents/%D7%A4%D7%A8%D7%A7%D7%205-%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C%D7%91%D7%A0%D7%9B%D7%99%D7%9D/5_16.pdf)

<sup>17</sup> לפי נתוני דו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת- אוגוסט 2011-

<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02942.pdf>

<sup>18</sup> הוראה 16 לפרק 5 לתע"ס-

[http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/Regulations/SocialRegulations/Documents/%D7%A4%D7%A8%D7%A7%D7%205-%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C%D7%91%D7%A0%D7%9B%D7%99%D7%9D/5\\_16.pdf](http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/Regulations/SocialRegulations/Documents/%D7%A4%D7%A8%D7%A7%D7%205-%D7%98%D7%99%D7%A4%D7%95%D7%9C%D7%91%D7%A0%D7%9B%D7%99%D7%9D/5_16.pdf)

## זקנים

הפניה לשהות במרכזי יום לזקן<sup>19</sup>: מסגרת יומית לאנשים בוגרים עם נכות אשר מפאת נכותם או בהעדר כל פתרון שיקומי אחר, זקוקים ומעוניינים בסל השירותים או בחלקו הניתן במסגרות מרכזי היום לזקן. הזכאים הינם אנשים בוגרים עם נכות גופנית, חושית, או נכות התפתחותית (להוציא פיגור, מחלות נפש ואוטיזם), בגילאי 65-50. קיימת השתתפות עצמית<sup>20</sup>.

## לקויות שמיעה

זכאות למתן שירותי תמיכה לתקשורת עבור אנשים עם לקות שמיעה<sup>21</sup>: המדובר במתן שירותים המיועדים לסייע ללקוח בתפקודו היומיומי בכל תחומי החיים, כגון: תרגום מ- או לשפת הסימנים; שירות תמלול-הקלדת הנאמר, בזמן אמת, על גבי מחשב כך שהאדם עם לקות שמיעה יוכל לקרוא את הנאמר לו; העתקת סימנים - העברת מידע ממתורגמן לשפת סימנים לאדם עם לקות שמיעה שהוא גם בעל תעודת עיוור או לקוי ראייה, בדרכי תקשורת המתאימות לאותו אדם. הזכאים הינם אנשים עם לקויות שמיעה, בהתאם לרמת שמיעתם וראייתם, המפורטת בהוראה. יש לציין, כי הזכות המקסימלית (לאנשים עם לקות שמיעה וראייה משולבת ומשמעותית) עומדת על 61 שעות תרגום או תמלול בשנה בלבד. באישור קלינאי התקשורת הארצי של אגף השיקום ניתן לבקש הגדלה של המכסה.

סיוע לאדם עם לקות שמיעה במימון הוצאות שוטפות הנובעות מהלקות<sup>22</sup>: מדובר בסכום כספי המופקד באמצעות משרד הרווחה והשירותים החברתיים מדי חודש בחשבון הבנק של האדם הזכאי. החל מיום 1.1.05 ואילך עומדים דמי התקשורת על סך של 381 ש"ח<sup>23</sup> לאדם זכאי שעובד; סך חודשי של 347 ש"ח לאדם זכאי שאינו עובד; 96 ₪ לאדם המוגדר "זקן וחרש", העובד; ו-87 ₪ לאדם זקן וחרש שאינו עובד.

הזכאים: 1) אישה בגיל 18 ועד 60 וגבר בגיל 18 ועד 65<sup>24</sup>, עם לקות שמיעה<sup>25</sup>. לאנשים בגיל זקנה ישולמו דמי תקשורת בגובה 25% מהסכום שהיו זכאים להם לפני הגיעם לגיל זקנה.

<sup>19</sup> ס' 4.3 להוראה 17 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/CF8D3D23-D523-48AF-A4C7-A639886653AA/0/517.pdf>

<sup>20</sup> הנקבעת לפי הטבלה המופיעה בסי 4.3.2 להוראה 18 פרק 5 בתע"ס.

<sup>21</sup> הוראה 7 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/723804A8-C40E-4ADC-8477-5D17161E9F28/12488/57.pdf>

<sup>22</sup> סעיף 3.5 בהוראה 7 לפרק 5 בתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/723804A8-C40E-4ADC-8477-5D17161E9F28/12488/57.pdf>

<sup>23</sup> נכון ל-1.1.10.

<sup>24</sup> ההבדל בין גברים ונשים אינו מוסבר

<sup>25</sup> ירידה בשמיעה של 70 dB ויותר עפ"י ממוצע סיפי שמיעה בתדרים 500 עד 4000 הרץ באוזן הטובה ובלבד שלקוח שמיעה זו חלה מלידה או התרחשה עד גיל 3, או אנשים בגיל זקנה שהיו זכאים לדמי תקשורת לפני הגיעם לגיל זקנה. זכאות לדמי תקשורת לא תחול על אישה שהגיעה לגיל 60 ולגבר שהגיע לגיל 65 לפני 15.8.02.



## עיוורון

**מתן דמי ליווי לניידות**<sup>26</sup>: דמי הליווי הם גמלה כספית למטרות ליווי לניידות לאדם עיוור, בשיעור מקסימלי של 11.3% מהשכר הממוצע במשק. גובה דמי הליווי הנגזר מהסכום המקסימלי שלעיל תלוי בגילו של האדם, בשאלה אם הוא עובד או לומד, ובגמלאות שהוא מקבל<sup>27</sup>.

**סיוע ברכישת מכשירי עזר לעיוור**<sup>28</sup>: אדם עיוור בעל תעודת עיוור או לקוי ראייה, או גוף המטפל בעיוורים, בכפוף לאישור נציג השירות לעיוור, זכאי לסיוע ברכישת מכשירי עזר, כגון מכונת ברייל (90% סבסוד), נייר ברייל (70% סבסוד), שעון ברייל (85% סבסוד), רשמקול כולל mp3 (50% סבסוד) מקל ארוך / מתקפל וחלקי חילוף (90% סבסוד) ועוד. יש להדגיש כי רמת הסבסוד נקבעת בהתאם למוצר ע"פ רשימה אשר מפורסמת בתע"ס. כמו כן גובה הסבסוד עבור גוף המטפל בעיוורים יעמוד על 30% ממחיר המוצר.

**כלבי נחייה לעיוורים**<sup>29</sup>: הזכאים הינם בעלי תעודת עיוור או אנשים המוגדרים כלקוי ראייה ועונים לתנאים הבאים: עיוורון מוחלט או שרידי ראייה מועטים; יכולת התמצאות וניידות בצורה עצמאית עם מקל לעיוור; מצב בריאות המאפשר לעיוור להחזיק ולהפעיל כלב נחייה; תנאי דיור מתאימים להחזקת כלב נחייה בתוך הבית; קיום פעילות יומיומית הכרוכה בניידות, כגון: תהליך שיקום, עבודה, לימודים, פעילות חברתית או ציבורית; נכונות מצד המשפחה להכנסת כלב נחייה לבית; גישה חיובית לכלבים ובעלי חיים; נמצא מתאים על ידי בית ספר מורשה לכלבי נחייה; שליטה בשפה האנגלית לנוסעים לחו"ל.

<sup>26</sup> הוראה 1 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/88A4B48C-7750-468D-9EF8-9A49DE44CF00/8887/61.pdf>

<sup>27</sup> הזכאים לדמי הליווי הם אנשים מעל גיל 18 בעלי תעודת עיוור או אנשים המוגדרים כלקוי ראייה, אשר הליקוי שלהם חמור יחסית, וכן משיקולים סוציאליים שונים (בעלי העדר ראייה גמור; חדות ראייה שאינה עולה על 1.60 בעין הטובה ביותר אף בעזרת משקפיים; צמצום שדה הראייה עד כדי כך ששדה הראייה המרבי אינו עולה על 10 מעלות, בעין הטובה ביותר. וכן - אדם עיוור השוהה בהוסטל או בדיוור מוגן ומנהל יחידת משק בית עצמאית במסגרת; ואדם עיוור עולה לאחר שחלפו 12 חודשים מתאריך העלייה).

**דמי ליווי מלאים** משולמים לעיוורים בגיל העבודה שהינם: עובד; סטודנט/תלמיד; בתהליך שיקום והכשרה מקצועית; חירש עיוור, המבקר במסגרת שיקומית המפוקחת בידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים ללא הגבלת גיל; עובד, ומקבל קצבת שירותים מיוחדים ע"פ החלטת המוסד לביטוח לאומי.

**75% מדמי ליווי מלאים** מקבלים עיוורים בגיל העבודה שאינם עובדים ואינם מקבלים קצבת שירותים מיוחדים מהביטוח הלאומי.

**מחצית מדמי ליווי מלאים** יקבל עיוור בגיל העבודה שאינו עובד ומקבל קצבת שירותים מיוחדים מהביטוח הלאומי. אנשים בגיל זקנה יקבלו דמי ליווי מלאים בתנאי שהם מוגדרים כעובדים והחלו לעבוד לפני גיל הפרישה.

מחצית דמי הליווי משולמים לאנשים בגיל זקנה שאינם עובדים ואשר קיבלו דמי ליווי בטרם הגיעו לגיל פרישה. המדובר ב-912 ש"ח (נכון ל-1.2.10) לעיוור העובד, 456 ש"ח לעיוור שאינו עובד, 684 ש"ח לעיוור שאינו עובד ואינו מקבל שירותים מיוחדים, ו-456 ש"ח לעיוור זקן.

<sup>28</sup> הוראה 7 לפרק 6 לתע"ס.

<sup>29</sup> הוראה 2 לפרק 6 לתע"ס. המימון הינו 100% על ידי משרד הרווחה במסגרת התקציב המאושר מתקנה תקציבית "שיקום תפקוד לעיוור" 23.06.62.43.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/88A4B48C-7750-468D-9EF8-9A49DE44CF00/7173/64.pdf>

### מתן סיוע לתלמידים עיוורים וכבדי ראייה במוסדות על תיכונים<sup>30</sup>:

שכר לימוד: אגף השיקום יממן את שכר הלימוד, עד לגובה הזהה לשכר לימוד באוניברסיטה, במוסד מוכר בו לא קיים הסדר מימון של המוסד. במוסד להשכלה גבוהה בו זכאי עיוור לקבל מלגה בגובה שכר הלימוד באמצעות המוסד עצמו (כגון – באוניברסיטאות), לא תהיה זכאות חופפת מטעם אגף השיקום. הסיוע ללימודים באוניברסיטה הפתוחה מוגבל בהשתתפות מירבית של 50% מעלות קורס, ועד ל-2 קורסים בשנה.

שכר דירה – בגובה עלות שכר דירה במעונות סטודנטים.

ספרי לימוד – גובה המענק לא יעלה על סכום השווה ל-4 נקודות זיכוי (כ-836 ₪) לשנת לימודים.

מקריאים/שירותי עזר – גובה המענק לא יעלה על סכום השווה ל-3 נקודות זיכוי לחודש (כ-627 ₪).

פרוייקט בגרות – ע"פ תעריף בחוברת התעריפים (הכולל שכ"ל וסל צרכים<sup>31</sup>).

עזרי לימוד – תלמיד זכאי למימון בגובה 90% מעלות הפריטים הבאים - מכונת ברייל, רשם קול נייד, קלטות/דיסקים, מחשב אישי.

הזכאים הינם בעלי תעודת עיוור, אשר נמצאו מתאימים לרכישת השכלה גבוהה ע"י היחידה לייעוץ והכוון לימודי/תעסוקתי לעיוורים שבמרכז שיקום "מגדל אור". עם זאת יצויין כי לפי סעיף 9 לתע"ס, גם תלמיד אשר אובחן כלא מתאים ללימודים אקדמיים, אשר החל ללמוד על דעת עצמו ועל חשבונו וסיים בהצלחה את שנת הלימודים הראשונה, יהיה זכאי לקבלת הסיוע החל משנת הלימודים השנייה. הלומדים במוסד לימודים מוכר ע"י המועצה להשכלה גבוהה, או בפרוייקט הבגרות שליד האוניברסיטה העברית, לא קיבלו סיוע ללימודים על תיכונים מגורם אחר.

שירותי הדרכה שיקומית לעיוורים וללקויי ראייה<sup>32</sup>: הקניית טכניקות לצמצום ההשפעות של אובדן הראייה על אורח חייו של עיוור או לקוי ראייה, במטרה לקדם את תפקודו העצמאי ואת השתלבותו החברתית. מדובר בהדרכה שיקומית לילדים בגיל הרך, הנקבעת לפי גילו וצרכיו המיוחדים של כל ילד. תוכנית ההדרכה כוללת ייעוץ והדרכה להורי הילד בכל הכרוך בתפקודו, מתוך שיתוף ההורים בתוכנית ההדרכה. וכן בהדרכה שיקומית לילדים בגילי בית הספר, למבוגרים ולזקנים, הנקבעת לפי צרכיו המיוחדים ובהתחשבות בגילו ובמצבו. ההתמקדות היא בתחום ניהול חיי היום-יום, התמצאות וניידות, תקשורת, מחשבים.

<sup>30</sup> הוראה 5 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/C802B87E-E815-46E0-A643-05DFA6A0BE29/0/65.pdf>

<sup>31</sup> על אף פנייתנו בעניין לא קיבלנו ממשרד הרווחה מידע מלא בעניין זה.

<sup>32</sup> הוראה 6 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/88A4B48C-7750-468D-9EF8-9A49DE44CF00/7174/67.pdf>

הזכאים הינם בעלי "תעודת עיוור/לקוי ראייה", בעלי ראייה ירודה הסובלים מקשיי תפקוד בשל אובדן ראייה (בלא "תעודת עיוור").

#### שירותים לילדים עיוורים וילדים כבדי-ראייה<sup>33</sup>:

לגיל הרך - הדרכה שיקומית<sup>34</sup>; אביזרי עזר - סבסוד קניית רדיו רשמקול הכולל נגן תקליטורים; מלווה/חונך; מרכזים להתפתחות הילד.

ילדים בגיל בית הספר - אביזרי עזר ואבזרי לימוד - מכונת כתיבה ברייל, רשמקול וקלטות; אבחון והכוון לימודי.

ציוד בסיסי למשפחה "ברוכת ילדים" של עיוור<sup>35</sup>: הציוד ניתן למשפחות שבהן לפחות לאחד מבני הזוג תעודת עיוור/לקוי ראייה ולהן לפחות 4 ילדים מתחת לגיל 18, ואשר אין להן אחד מפריטי הציוד כדלקמן - מקרר חשמלי, מכונת כביסה, תנור אפייה וכיריים משולבות, תנור חימום, ובתנאי שהכנסת המשפחה אינה עולה על 40 נקודות זיכוי (כ-8360 ₪). הזכאות להשתתפות תהיה לפריט אחד בלבד בשנת תקציב אחת.

נופש לעיוורים<sup>36</sup>: הזכאים הינם עיוורים או בעלי תעודת עיוור / לקוי ראייה מעל גיל 18 שהכנסתם היא מתחת לשכר מינימום, בכפוף לבדיקת זכאות ובהתאם לסדר עדיפות במחלקה לשירותים חברתיים. סדר הקדימות לפי המחלקה לשירותים חברתיים היא כדלקמן: עיוור ערירי או גלמוד<sup>37</sup> הגר בגפו; אדם עיוור מעל גיל 60; אדם עיוור שהוא בעל משפחה ברוכת ילדים (לפחות 4 ילדים מתחת לגיל 18); שאר האוכלוסייה.

שרותי שיקום ייחודיים לזקנים עיוורים במעונות<sup>38</sup>: הדרכה שיקומית בנושאים שונים, כגון התמצאות וניידות בסביבת המגורים, הדרכה בתקשורת, לימוד תפקודי יום יום, הדרכת פנאי, תפקוד עצמאי. שירותי שיקום תפקודי הראייה הכוללים: בדיקה אופטומטרית והמלצה לשימוש במכשור מיוחד לשיפור הראייה; אימון בשימוש בעזרי הראייה המומלצים ותרגול השימוש בחוץ ובבית; השאלת העזרים לניסיון; שיחות אישיות קבוצתיות ע"י פסיכולוג או עו"ס בנושא קבלת המוגבלות; הדרכה ויעוץ לצוות המטפלים על מנת לאפשר תפקוד עצמאי מירבי.

<sup>33</sup> הוראה 9 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/6D117F07-AC94-4229-AEB9-1208CF9FD8F8/0/69.pdf>

<sup>34</sup> בכפיפות לכללים שבהוראה 6 לפרק 6 לתע"ס.

<sup>35</sup> הוראה 12 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/1663579F-C721-4713-928C-F83873BBCEC3/0/612.pdf>

<sup>36</sup> הוראה 14 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/88A4B48C-7750-468D-9EF8-9A49DE44CF00/4876/6191.pdf>

<sup>37</sup> יוער כי בעקבות פנייתנו למשרד הרווחה בנוגע להבדל שבין שני המושגים - "ערירי" ו"גלמוד" הודיע לנו המשרד כי הוא מתכוון לאחד בין שני המינוחים.

<sup>38</sup> הוראה 16 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/4CF9E977-036C-4EC1-B1F9-1A1C3C572371/0/616.pdf>

שירותי תחנות מידע לעיוורים ולקויי ראייה חדשים<sup>39</sup>: תחנות המידע ממקמות במרפאות העיניים ומיועדות להעניק מידע רלוונטי, ולקצר את תהליך קבלת שירותי השיקום של מי שנפגע בראיתו.

מסגרות לפעילות שעות פנאי לעיוורים ולקויי ראייה<sup>40</sup>: המסגרות כוללות הזדמנות לחברות, ייעוץ ותמיכה, שיפור התפקוד האישי והבינאישי ופיתוח הכישורים והכישורונות. הזכאים הינם בעלי תעודת עיוור; לקויי ראייה שאינם בעלי תעודת עיוור, על סמך המלצת העו"ס במחלקה לשירותים חברתיים.

### **ב. זכויות והטבות המוענקות על ידי האגף לטיפול באדם המפגר במשרד הרווחה**

מרכז יום טיפולי/אימוני/סיעודי<sup>41</sup>: מדובר במסגרת יומית תעסוקתית<sup>42</sup>-טיפולית, המספקת תעסוקה לאנשים ברמת פיגור קשה, עמוק וסיעודי, עם יכולת תפקוד פיזי נמוכה ורמת עצמאות נמוכה. הזכאות הינה לאנשים בגילאי 21 ומעלה אשר הוגדרו על ידי ועדת האבחון כאנשים עם פיגור שכלי ברמת תפקוד טיפולי ו/או סיעודי, אשר אינם מסוגלים להשתלב בשוק העבודה ואף לא בתעסוקה מוגנת. התעסוקה במרכז היא חלק מתוכנית הטיפול שהמועסק נמצא בה והיא מתבצעת בקבוצה קטנה ועם מדריך צמוד. בנוסף למאפיין התעסוקתי מספקת התכנית את השירותים הבאים: גיבוש תכנית טיפולית על ידי אנשי מקצוע, ארוחת צהריים, סל שירותים טיפוליים ופארה רפואיים, ציוד ועזרים לאימון ולשיפור התפקוד האישי.

ההשתתפות בעלות המסגרת הינה בגובה 10% מקצבת הנכות. מי שאינו מסוגל להגיע בכוחות עצמו זכאי להסעה ולעיתים אף לליווי בהשתתפות חלקית של ההורים. בנוסף, נדרשים ההורים לשאת בהוצאות ההסעה: אם ההורים מקבלים רכב או קצבת ניידות עבור ילדם הם ידרשו לשלם עד גובה קצבת הניידות. אם לאו, הם ידרשו לשלם סכום של נסיעה עירונית הלוך ושוב ברכב ציבורי לכל יום פעילות.

מע"ש - מפעל עבודה שיקומי<sup>43</sup>: מסגרת המהווה שילוב של מרכז הכשרה ושיקום עם מקום עבודה. המטרה היא להכשיר את האדם הבוגר לחיי עבודה, לאחריות ולעצמאות מרבית, ולהכינו

<sup>39</sup> הוראה 17 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/F9229284-E7A4-464F-97A3-85056808DA5B/0/617.pdf>

<sup>40</sup> הוראה 19 לפרק 6 לתע"ס.

<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/FC6410E3-69A8-45B6-A836-751EA4CE231E/0/619.pdf>

<sup>41</sup> תקנה 14.26 לתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/BDF60BA7-DF76-4EC4-B194-DFD21578A684/0/1426.pdf>

תקנה 14.8 לתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/9179/14191.pdf>

<sup>42</sup> יוער כי על פי התיאור, נראה כי המדובר ב"תעסוקה" במובן השיקומי.

<sup>43</sup> תקנה 14.10 לתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/11169/1410.pdf>

תקנה 14.11 לתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/11170/1411.pdf>

תקנה 14.12 לתע"ס - <http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/D2BBA86A-0D96-4ED5-A172-7C5BE333F980/0/1413.pdf>

- במידת האפשר - לעבודה במסגרת השוק החופשי. המע"ש מיועד לאנשים מעל גיל 21 ברמת פיגור בינונית אשר סיימו את לימודיהם במסגרת החינוך המיוחד ונמצאו מתאימים לקבלת הכשרה לעבודה יצרנית או לעבודה מוגנת.

עבור רוב המועסקים משמש המע"ש מקום עבודה קבוע, למשך כל חייהם הבוגרים<sup>44</sup>. העבודה נעשית בהשגחה מלאה של מדריך, והיא מחולקת לחניכים בפיקוחו של מנהל המע"ש. מדובר בעבודות כגון מיון, הרכבה ואריזה, ולכל חניך יש אפשרות לעבוד לפי יכולתו. כל חניך במע"ש מקבל תשלום חודשי עבור עבודתו, בהתאם להספקו בעבודה במע"ש<sup>45</sup>.

שעות העבודה הן מהשעה 8:00 בבוקר ועד לשעות 15:00 או 16:00. שעת סיום העבודה משתנה בהתאם לאופי העבודה במע"ש וליכולותיו של החניך. המע"ש מחויב בגיבוש תכנית טיפול אישית לכל חניך וכן בחלוקת ארוחת צהריים. יתכנו גם פעולות תרבות, חברה, ספורט וטיולים.

ההורים משתתפים בתשלום בסך 10% מגובה קצבת הנכות של חניך מעל גיל 18<sup>46</sup>. מי שאינו מסוגל להגיע בכוחות עצמו זכאי להסעה ולעיתים אף לליווי בהשתתפות חלקית של ההורים.

בחלק מן המע"שים קיימות כיתות המיועדות לאוכלוסייה ברמה תפקודית נמוכה יותר מזו של יתר החניכים, הזקוקים להשגחה רבה יותר וכן לסל שירותים רחב יותר בתחום הטיפולים הפארה-רפואיים הניתנים להם בתוך המע"ש.

**נופשונים<sup>47</sup>:** אדם עם פיגור שכלי המתגורר עם הוריו או עם האפוטרופוס שלו, או במשפחה אומנת, זכאי לצאת לתקופה קצרה למסגרת של "נופשון" (ללא המשפחה).

הזכאות לנופשון הינה עד 15 ימים בשנה, אותם ניתן לפרוש לאורך כל השנה. במקרים מיוחדים ניתן להאריך את מספר הימים עד 30 יום (באישור המפקח המחוזי של האגף לטיפול באדם המפגר). במקרים של בעיות תפקוד מיוחדות ניתן להאריך את הנופשון ל-45 ימים ואף ל-60 ימים.

במצבי חירום בהם נדרשת הוצאה מיידית מהבית או מהמסגרת בה נמצא אדם עם פיגור, ניתן להפנותו לשהייה בנופשון במשך 7 ימים, אשר יוארכו עד ל-60 ימים על פי צו בית משפט ואישור פקיד סעד ראשי. בנוסף, ישנה אפשרות לנופשון המתקיים בביתה של משפחה מארחת בקהילה.

תקנה 14.17 לתע"ס - http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/27EAB7D7-62B8-47B1-A8C8-457497C5B4D6/0/1417.pdf

תקנה 14.8 לתע"ס - http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/9179/14191.pdf

<sup>44</sup> אמירה זו מצביעה על כך שלמעשה לא מתקיימת בתע"ש, ככלל, הכנה לשוק התעסוקה החופשי, וגם מחקרים שנערכו בתחום מראים כי אין ניווד משמעותי מהמפעלים לשוק החופשי.

<sup>45</sup> הסכום המשתלם נע בין 30-700 ₪ בחודש. לפחות 80% מהכנסת הפריטים אמורה להתחלק בין החניכים. מבירור שערכנו במשרד הרווחה נאמר לנו כי אין דרך אחת למדוד את ההספק, וכל גורם שיקומי קובע את דרך המדידה לעצמו. בסוגי עבודה מסויימים סופרים את מספר הפריטים שהכין החניך, ובאחרים ההספק נקבע על פי ההתנהגות, נוכחות והספק כללי של המחלקה. התשלום מתבצע באמצעות העברה לחשבון הבנק של האדם עצמו או של האפוטרופוס שלו.

<sup>46</sup> סכום זה יכול לעיתים לעלות על התשלום לחניך מאת המע"ש.

<sup>47</sup> תקנה 14.15 לתע"ס - http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/8612/1416.pdf

השתתפות הורים לילד עד גיל 18 הגר בבית הוריו תהיה 50% מגובה גמלת ילד נכה המתקבלת מהמוסד לביטוח לאומי, בחישוב ימי שהותו בנופשו. השתתפות עצמית לאדם מעל גיל 18 השוהה בבית הוריו תהיה 50% מגובה קצבת נכות ליחיד בחישוב ימי שהותו בנופשו.

**מועדונים חברתיים**<sup>48</sup>: בישראל קיימים מועדונים חברתיים, המופעלים באמצעות גופים ועמותות שונות ומטרתם לשמש מסגרת פנאי חברתית-תרבותית לאנשים עם פיגור שכלי. המועדונים פועלים בדרך כלל בשעות אחר הצהריים, ונועדו לאנשים עם פיגור ברמות שונות, בגילאים שונים, ומציעים מגוון שונה של חוגים.

המועדון נועד לאנשים עם פיגור שכלי, הן אלה הגרים בביתם והן אלה הגרים בדוור חוץ ביתי. הפעילות מתקיימת לרוב בשעות אחר הצהריים, לאחר שעות העבודה והלימודים, והיא כוללת חוגים שמטרתם לפתח ולטפח כישורים אישיים ומיומנויות חברתיות ותרבותיות.

התשלום החודשי למועדון משתנה ממסגרת למסגרת ועומד על כ-250 ₪ בממוצע. ההוצאות לנסיעה למועדון וממנו יהיו על חשבון החניך ומשפחתו.

**מרכז תמיכה וטיפול לאדם עם פיגור שכלי ולמשפחתו בקהילה**<sup>49</sup>: מסגרת אשר אמורה לספק מגוון שירותים ותוכניות, תחת קורת גג אחת או מפעיל אחד, לאנשים עם פיגור שכלי ולבני משפחותיהם בקהילה<sup>50</sup>. הקמת המרכז הינה באחריות הרשות המקומית ובאישור משרד העבודה והרווחה. מגוון השירותים והתכניות שהמרכז **יכול** לספק: מסגרת טיפולית שיקומית לגילאי 0-3; יום שהות ארוך לתלמידים בגילאי 21-3; מעון יום טיפולי סיעודי לגילאי 21 ומעלה; נופשו; מועדונים חברתיים; שמרטפייה; ייעוץ והדרכה; העשרה ותמיכה; גיוס מתנדבים; גיוס וקיום של מערכות תמיכה קהילתיות לאוכלוסיית היעד, ופיתוח מודעות ציבורית בנושא; ספרייה.

**תכנית "סביבה תומכת"**<sup>51</sup>:

(בתחום הרשות המקומית ובאחריותה<sup>52</sup>) תכנית המספקת שירותי תמיכה, ליווי והכוונה לאנשים עם פיגור שכלי (מגיל 21 ומעלה) המנהלים משק בית עצמאי או לכאלה הגרים עם הוריהם המבוגרים אשר אינם יכולים לספק להם את השירותים הללו. המטרה היא לאפשר לאנשים בוגרים עם פיגור שכלי אורח חיים נורמטיבי בסביבתם הטבעית בקהילה. בין השאר תינתן הכוונה בתחומים כגון: טיפול בקופת חולים, מיצוי זכויות, תעסוקה, שעות פנאי, ניקיון ואחזקת הבית, בטיחות וביטחון, יחסים חברתיים ומעורבות בקהילה. לכל אחד מהמשתתפים בתוכנית תעוצב

<sup>48</sup> תקנה 14.7 לתע"ס-87BC-46FA-B213-943A5138-73A0BD44A6DE/11168/148.pdf

<sup>49</sup> תקנה 14.27 לתע"ס-9600-46B5-26D2-73A0BD44A6DE/D99A8843-0F6E255D4CBC/0/1427.pdf

<sup>50</sup> בבירור עם משרד הרווחה נאמר כי אכן קיימים מרכזי תמיכה, אך לא נמסר לנו מידע בנוגע אליהם.

<sup>51</sup> תקנה 14.28 לתע"ס-943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/9827/14128.pdf

<sup>52</sup> נכון ל-2011 התוכנית פועלת בערים תל אביב ונתניה.

תכנית התערבות פרטנית בתחום האישי, החברתי והתעסוקתי, בהתבסס על הערכת צרכיו וקביעותיה של ועדת האבחון.

#### שירותים תומכים<sup>53</sup>:

**מטפח אישי** - המטפח מסייע לילדים עם פיגור שכלי בגילאים 6-18, הבאים ממשפחות שבהן תפקוד ההורים נחשב לקוי ויש להם קשיי תפקוד בתחום האישי, החברתי או הלימודי. הוא מסייע באחד או יותר מן התחומים הללו: חיזוק הדימוי העצמי של הילד, הכוונה לסביבה חיובית יותר, עידוד ליצירת קשר עם ילדים בני גילו, העשרת עולמו של הילד, עידוד להצלחה בלימודים, הקניית הרגלי למידה וסיוע בשיפור הקשר עם ההורים והאחים. הנוזקות תיקבע על ידי העובד הסוציאלי המטפל עד להיקף של 30 שעות בחודש.

**טיפול אישי**: כאשר בבית המשפחה נמצא אדם עם פיגור שכלי והמשפחה מתקשה בתפקוד עקב תשומות הזמן הרבות הנדרשות לטיפול בו, לחינוכו ולליוויו, ניתן לאשר לו טיפול אישי. הנוזקות תיקבע על ידי העובד הסוציאלי המטפל עד להיקף של 30 שעות בחודש.

**מסייע שיקומי** - עובד סמך מקצועי המדריך אדם מבוגר (מעל גיל 18) עם פיגור שכלי בתוך ביתו, באחד או יותר מהתחומים האלה: התמודדות בחיי היום יום, ניהול משק הבית, השתלבות בקהילה, השתלבות בעבודה, מיצוי הזכויות וקשר עם מוסדות בקהילה. מספר השעות המרבי - 30 שעות בחודש, עד חצי שנה.

**סייעת לשילוב ילדים עם מוגבלות במעונות יום ובמשפחתונים רגילים** - עובדת סמך מקצועית המסייעת לילדים בגילאים 0-3 עם מוגבלות פיסית, חושית או שכלית, שמצבם מאפשר את שילובם במסגרת של מעון יום או משפחתון "רגיל" תוך כדי קבלת עזרה אישית. הזכאות אינה אוטומטית והיא תלויה בתקציבים של המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית ובהחלטת העו"ס המטפל.

השתתפות הורים נדרשת עבור מטפח אישי, טיפול אישי ומסייע שיקומי. השתתפות הורים לקטינים בטיפול אישי ומסייע שיקומי תעשה בגובה 25% מגמלת ילד נכה. אנשים עם פיגור שכלי המקבלים גמלת שירותים מיוחדים, ישתתפו במימון השירות בגובה 50% מהגמלה.

**קייטנות קיץ**<sup>54</sup>: מיועדות לילדים ובוגרים עם פיגור שכלי הגרים בביתם. כאשר המשתתף בקייטנה מקבל קצבת נכות הוא יחויב בהשתתפות עצמית בגובה 50% מהקצבה. אם המשתתף אינו מקבל קצבת נכות, ההשתתפות תהיה בהתאם למדרג בתע"ס בהתאם לרמת ההכנסה הממוצעת לנפש<sup>55</sup>.

<sup>53</sup> תקנה 14.8 לתע"ס-14.8-943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/9179/14191.pdf  
<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/943A5138-87BC-46FA-B213-73A0BD44A6DE/9179/14191.pdf>

<sup>54</sup> תקנה 14.9 לתע"ס-14.9-260BF64F-7964-4168-BD18-AC0A9639D584/0/149.pdf  
<http://www.molsa.gov.il/NR/rdonlyres/260BF64F-7964-4168-BD18-AC0A9639D584/0/149.pdf>

<sup>55</sup> בהתאם להוראה 3.16 בתע"ס - מדובר בטבלה ארוכה אשר מדרגת את המימון בהתאם למצב הכלכלי-

<http://www.molsa.gov.il/CommunityInfo/Regulations/SocialRegulations/Documents/%D7%A4%D7%>

הוצאות הנסיעה יחולו על החניך במלואם, אלא אם יש צורך בהסעה מיוחדת מאורגנת למקום הקייטנה. במקרה זה ייגבה מהחניך תשלום בגובה מחיר תחבורה ציבורית למקום הקייטנה. לפי נתוני הכנסת, בקיץ 2010 שהו בקייטנות כ-1,000 ילדים ומתבגרים, ובשנת 2011 מצפים לתוספת של עוד כ-400 ילדים ומתבגרים.<sup>56</sup>

ג. זכויות והטבות המוענקות על ידי השירות לטיפול באוכלוסייה עם אוטיזם ו-PDD במשרד הרווחה (בתוך האגף לנוער, צעירים ושירותי תקווה)<sup>57</sup>

השירות אמור לתת מענה לסידורים חוץ ביתיים וקהילתיים לאנשים עם אוטיזם ולבני משפחתם.<sup>58</sup>

#### תפקידי השירות:

הטיפול החוץ ביתי: מתן מענה חוץ ביתי לילדים ומבוגרים; גיבוש ויישום מדיניות של בקרה ופיקוח לטיפול החוץ ביתי; פיתוח מיומנויות טיפול ייחודיות, ותוכניות טיפול לאוכלוסייה השוהה במעונות; פיתוח כוח אדם מיומן ומקצועי לטיפול במסגרות החוץ ביתיות.

הטיפול הקהילתי: פיתוח תשתית כח אדם, לטיפול באוכלוסייה הנמצאת בקהילה ובבני המשפחה; תמיכה במשפחות באמצעות פיתוח מענים קהילתיים, תמיכה והעשרת האוכלוסייה הלוקה באוטיזם באמצעות שירותים בקהילה; הרחבה והעמקת המערך האבחוני; פיתוח תוכניות לשיקום תעסוקתי

מסגרות טיפול חוץ ביתיות: במעונות מופעלות תוכניות להקניית מיומנויות יסוד יום יומיות, תוכניות לשיקום תעסוקתי, תוכניות לשעות הפנאי ותוכניות לבניית כלים להסתגלות חברתית נורמטיבית.

טיפול בקהילה: יעוץ תמיכה וטיפול במשפחה ע"י עובדים סוציאליים במחלקות הרווחה; מרכז לתמיכה ויעוץ למשפחה; יעוץ, הדרכה למשפחה, מרכז מידע וקו פתוח.

שירותים משלימים: מועדוניות שיקומיות/טיפוליות; מטפחים סומכים בבית המשפחה; שירותי פנאי והפוגה; נופשוניים; קיטנות; פעילות פנאי למתבגרים ובוגרים; שירותים לגיל הרך; שילוב במעונות יום לגיל הרך; מעונות יום שיקומיים

שירותי תעסוקה: מרכז תעסוקה לבוגרים עם אספרגר; מרכז יום ותעסוקה לבוגרים עם אוטיזם/PDD; שרות לאומי לבוגרים עם אוטיזם/PDD.

[A8%D7%A7%203%20-%20%D7%A4%D7%A8%D7%98%20%D7%95%D7%9E%D7%A9%D7%A4%D7%97%D7%94/3\\_1\\_6.pdf](http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02942.pdf)

<sup>56</sup> לפי דו"ח של מרכז המחקר והמידע של הכנסת מאוגוסט 2011-

<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02942.pdf>

<sup>57</sup> היחידה פועלת באמצעות ארגונים ועמותות כגון אלוי"ט, עלי שיח, בית אקשטיין, אדן אוהלי יעקב, אומנה - כפר שמעון, בית הילד, ושקל, המפעילות 20 מסגרות חוץ ביתיות ארציות.

<sup>58</sup> לרשימה מלאה של התע"ס הרלוונטיים לאנשים עם אוטיזם ראו נספח א' לפרק 2 לדו"ח זה.